

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

คู่มือสิทธิประชาชนในการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารของราชการ

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์ของราชการ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

คำนำ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 หรือกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นกฎหมายที่ส่งเสริมสิทธิได้รู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน โดยเป็นกฎหมายที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปิดเผยและการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการและการใช้อำนาจอรัฐ ซึ่งนำไปสู่การบริหารราชการที่มีความโปร่งใส อันเป็นปัจจัยหลักของการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ การส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิได้รู้ตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารฯ เป็นการกระตุ้นให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ ประกอบกับรัฐบาลมีแนวนโยบายที่จะส่งเสริมประชาชนมีโอกาสได้รับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็ว จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนามาตรการการส่งเสริมสิทธิได้รู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารฯเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

หนังสือคู่มือฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ทั่วประเทศให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิได้รู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการ และแนวทางการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ และสามารถส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารฯ ให้มีความโปร่งใส อันเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้หน่วยงานของรัฐดำเนินงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะในเรื่องความโปร่งใสให้ตรวจสอบได้ต่อไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540	1
1.1 ความหมายตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ	1
1.2 หลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ	1
1.3 เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ	2
2. หลักการ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540	2
3. สิทธิของประชาชนตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ	2
3.1 สิทธิต้องรู้ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7	2
3.2 สิทธิตรวจสอบข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9	3
3.3 สิทธิได้รับการขอดูข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 11	4
3.4 สิทธิศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 26	4
3.5 สิทธิได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 12	5
3.6 สิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารกรณีมีส่วนได้เสีย	5
3.7 สิทธิร้องเรียนหน่วยงานรัฐ	5
3.8 สิทธิอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ	5
3.9 สิทธิได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล	6
4. ข้อมูลข่าวสารของราชการมีประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไร	9
4.1 ประโยชน์ต่อตนเองโดยตรง	9
4.2 ประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยอ้อม	9
5. หลากคำถามหลายคำตอบจาก สสร.	10
5.1 ประชาชนขอข้อมูลข่าวสารของราชการได้ที่ไหน	10
5.2 กรณีที่ประชาชนยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการต่อหน่วยงานของรัฐแล้วไม่ได้รับการดำเนินการจะอย่างไร	11
5.3 กรณีที่หน่วยงานภาครัฐปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามคำขอหรือค้นหาข้อมูลข่าวสารไม่พบ (หาย) ประชาชนผู้ยื่นคำขอจะดำเนินการอย่างไรต่อไป	11
5.4 กรณีที่หน่วยงานของรัฐปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการตามคำขอประชาชนผู้ยื่นคำขอจะดำเนินการอย่างไรต่อไป	11
5.5 เมื่อประชาชนยื่นคำขอแล้ว หน่วยงานของรัฐมีระยะเวลาดำเนินการอย่างไร	11
5.6 กระบวนการและการดำเนินการเรื่องร้องเรียนเป็นอย่างไร เมื่อคณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นเรื่องร้องเรียน ได้รับเรื่องที่ร้องเรียนแล้วก็มีหนังสือแจ้งแนะนำให้หน่วยงานนั้นปฏิบัติให้ถูกต้องตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ หากไม่ปฏิบัติภายในเวลาที่กำหนด คณะกรรมการจะเรียกให้หน่วยงานนั้นส่งผู้แทนมาชี้แจงเหตุผล	11

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
5.7 เมื่อมีการใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแล้ว จะมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร	12
5.8 การอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐมีขั้นตอนอย่างไร	12
5.9 การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียเป็นกรณีอย่างไร	12
5.10 การอุทธรณ์คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่ขอ มีกรณีตัวอย่างหรือไม่	13
5.11 คำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับด้านการศึกษา นอกจากกรณีสาธิตเกษตรแล้ว ยังมีกรณีอื่น ๆ อีกหรือไม่	13
5.12 คำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีมากน้อยเพียงใด	13
5.13 เรื่องที่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้สิทธิเป็นจำนวนมากเป็นข้อมูลข่าวสาร ประเภทใดบ้าง	13
5.14 ผู้ประกอบธุรกิจหรือเจ้าของกิจการมาใช้สิทธิตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อย่างไรบ้าง	13
5.15 เรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว มีเรื่องใดที่น่าสนใจอีกบ้าง	13
6. ภาคผนวก	15

1. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 หรือกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ทำให้การรับรองสิทธิได้รู้ (right to know) หรือสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐแก่ประชาชน โดยไม่ต้องมีส่วนได้เสีย และเป็นหลักประกันให้กับประชาชนทุกคนที่จะมีโอกาสในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของรัฐด้วย หลักประกันดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมไทย ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

1.1 ความหมายตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

“ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย फिल्म การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะทางการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกเสียงของคน รูปถ่าย เป็นต้น และให้ความหมายรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

1.2 หลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ

การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริงอันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัด และจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ หรือประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน โดยหน่วยงานของรัฐต้องคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงาน ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนประกอบกัน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคง และจะยังส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนประการหนึ่งกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการอีกประการหนึ่ง

1.3 เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ

เจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของการจัดให้มี พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มี 3 ประการ คือ

- 1) รับรองสิทธิได้รู้หรือได้รับทราบของประชาชน (right to know) ภายใต้หลักการ “เปิดเผยเป็นปกติ ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” เมื่อประชาชนได้รู้ข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็อาจนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ เพื่อ
  - (1) การปกป้องประโยชน์ส่วนบุคคล
  - (2) การปกป้องประโยชน์สาธารณะ
  - (3) การมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
- 2) การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารสำคัญภายใต้หลักการ “ความจำเป็นในการคุ้มครอง” โดยแบ่งเป็น

2 เรื่อง คือ

- (1) การคุ้มครองความลับของทางราชการ โดยมีระเบียบกำหนดไว้แน่ชัดว่า ข้อมูลข่าวสารใด จะกำหนดชั้นความลับได้อย่างไรบ้าง
- (2) การคุ้มครองประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน เช่น ความลับทางการค้าหรือในการดำเนิน ธุรกิจ เช่น สูตรผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการผลิต เป็นต้น
- 3) การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลภายใต้หลักการ “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” มิให้มีการละเมิด ซึ่งจะกระทบต่อสิทธิประโยชน์ส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัว (Privacy)

2.หลักการ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เป็นกฎหมายที่รับรอง “สิทธิได้รู้” ของประชาชน โดยกำหนดสิทธิในการได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการและกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อรองรับและคุ้มครองสิทธิของประชาชนไปพร้อมกัน โดยมีหลักการดังนี้

1. ให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยมีหลักการสำคัญที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”
2. ข้อยกเว้นในการไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ “ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น”
3. สำหรับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลต้องใช้ความคุ้มครองโดยมีหลักการที่ว่า “ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น”

3.สิทธิของประชาชนตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ

3.1 สิทธิต้องรู้ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7

มาตรา 7 หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

- (1) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน
- (2) สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
- (3) สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ
- (4) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบแบบแผน นโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยสภาอย่างกฎเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- (5) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารใดที่ได้มีการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว ถ้ามีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาโดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้น ก็ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคหนึ่งแล้ว

ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นตามที่เห็นสมควร

3.2 สิทธิตรวจดูข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9

สำหรับข้อมูลข่าวสารที่กฎหมายกำหนดให้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9 โดยไม่ต้องมีคำขอและไม่ต้องมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้อง ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 นั้น ประกอบด้วย

1. ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าวหรือผลการพิจารณา

- เป็นกรณีที่เอกชนยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้พิจารณาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การขออนุญาต การขออนุมัติที่เป็นบรรทัดฐาน

- เป็นกรณีที่เอกชนโต้แย้งคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ไม่อนุญาตให้แก่ตนในเรื่องนั้น ๆ มีสิทธิอุทธรณ์ไปยังผู้มีอำนาจเพื่อพิจารณา

2. นโยบายและการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 7 (4)

เป็นสิ่งที่ประชาชนควรได้รับรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทางปฏิบัติหรือเพื่อให้ข้อแนะนำต่อนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐดังกล่าว อันเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ

ถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ ไม่เฉพาะเพื่อให้ผู้รับเหมาหรือผู้ประกอบการเท่านั้น แต่รวมถึงประชาชนทั่วไปให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณประจำปี ตลอดจนแผนงานและโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส

4. คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คู่มือหรือคำสั่งนี้มีที่มาสองทางคือ หน่วยงานของรัฐนั้นเป็นผู้ตราหรือกำหนดให้มีทางหนึ่ง และหน่วยงานอื่นเป็นผู้ตราหรือกำหนด มีผลให้หน่วยงานของรัฐนั้นต้องปฏิบัติอีกทางหนึ่ง เช่น กระทรวงสาธารณสุขในฐานะองค์กรกำกับดูแลสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดออกแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ

5. สิ่งพิมพ์ที่อ้างอิงถึงในราชกิจจานุเบกษา

ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 โดยเฉพาะมาตรา 7 (4) ที่เผยแพร่เป็นสิ่งพิมพ์ไว้แล้วไม่จำเป็นต้องนำลงในราชกิจจานุเบกษาอีก เพียงแต่อ้างอิงไว้ในราชกิจจานุเบกษาว่าได้มีการพิมพ์เผยแพร่รวมทั้งจำหน่ายแจกข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแล้ว และต้องจัดให้มีสิ่งพิมพ์นั้นไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ เพื่อป้องกันปัญหาในกรณีจัดหาภายหลังไม่สะดวก

3.3 สิทธิรู้ด้วยการขอข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 11

มาตรา 11 นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่พิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษามาตรา 7 หรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามมาตรา 9 หรือที่มีการจัดให้ประชาชนค้นคว้าได้ตามมาตรา 26 แล้ว ถ้าบุคคล

ใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้ที่ระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้ขอจำนวนจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ข้อมูลข่าวสารของราชการใดมีสภาพที่อาจบอบสลายง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาให้ในสภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้อีก

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดทำให้ตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีที่ข้อนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์เสรีภาพสำหรับผู้นั้นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะหน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้

บทบัญญัติวรรคสามไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใดขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอ หากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว ให้นำความในมาตรา 9 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรา 11 โดยอนุโลม

3.4 สิทธิศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 26

มาตรา 26 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษา หรือมีอายุครบกำหนดตามวรรคสองนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารนั้น ให้หน่วยงานของรัฐส่งมอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อคัดเลือกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า กำหนดเวลาต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการตามวรรคหนึ่งให้แยกตามประเภท ดังนี้

- (1) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 14 (ข้อมูลที่เปิดเผยไม่ได้) เมื่อครบเจ็ดสิบห้าปี
- (2) ข้อมูลข่าวสารของราชการมาตรา 15 (ข้อมูลบางส่วนที่อาจมีคำสั่งไม่เปิดเผย) เมื่อครบยี่สิบปี กำหนดเวลาตามวรรคสอง อาจขยายออกไปได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) หน่วยงานของรัฐยังจำเป็นต้องเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการไว้เองเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย โดยต้องจัดเก็บและจัดให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่จะตกลงกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

(2) หน่วยงานของรัฐเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ยังไม่ควรเปิดเผย โดยมีคำสั่งขยายเวลากำกับไว้เป็นการเฉพาะราย คำสั่งการขยายเวลานั้น ให้กำหนดระยะเวลาไว้ด้วย แต่จะกำหนดเกินคราวละห้าปีไม่ได้

การตรวจสอบหรือทบทวนมิให้มีการขยายระยะเวลาไม่เปิดเผยจนเกินความจำเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง บทบัญญัติตามมาตรา 11 มิให้ใช้บังคับกับข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่คณะรัฐมนตรีหรือกระเปาะียบกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำลายหรืออาจทำลายได้โดยไม่ต้องเก็บรักษา

3.5 สิทธิได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 12

มาตรา 12 ในกรณีที่มีผู้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 11 แม้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ขอจะอยู่ในความดูแลของหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของ

หน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำเพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้รับรู้ห้ามการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา 16 ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป

3.6 สิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารกรณีมีส่วนได้เสีย

มาตรา 17 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ผู้ที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่มิได้มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา 18 หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัย การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้แล้วแต่กรณี

3.7 สิทธิร้องเรียนหน่วยงานรัฐ

มาตรา 13 ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูในศูนย์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา 11 หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวก โดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17 หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 25

ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวบรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน

3.8 สิทธิอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

มาตรา 18 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา 17 ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวน.) ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งนั้น โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ

มาตรา 25 ภายใต้บังคับมาตรา 14 และมาตรา 15 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนา ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น และให้นำมาตรา 9 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควร เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้

ถ้าบุคคลใดเห็นด้วยว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่แท้จริงให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง ไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารโดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการและไม่ว่ากรณีใดๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนที่เกี่ยวข้องได้

ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรานี้แทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรมแล้วได้

3.9 สิทธิได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

มาตรา 23 หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(1) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

(2) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(3) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

(ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้

(ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

(ง) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล

(จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล

(ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

(4) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(5) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสม หรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้า หรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และกรณีที่ขอข้อมูลนั้น เป็นกรณีที่อาจให้ข้อมูลได้ด้วยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมายบังคับ หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีที่มีการให้จัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

มาตรา 24 หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

(1) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตน เพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(2) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

(3) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผน หรือสถิติ หรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยไปยังผู้อื่น

(4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อ หรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

(5) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจคุณค่าในการเก็บรักษา

(6) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

(7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

(8) ต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

(9) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (3) (4) (5) (6) (7) (8) และ (9) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดย พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นได้กำหนดให้คนไทยทุกคนรวมถึงคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย มีสิทธิได้รับความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน โดยให้หน่วยงานของรัฐต้องระมัดระวังในการจัดเก็บ และมีระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล รวมทั้งกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในการตรวจสอบข้อมูล สิทธิในการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร กรณีที่จัดเก็บไว้ไม่ถูกต้อง

ทั้งนี้ กฎหมายยังได้กำหนดกลไกในการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ โดยให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นผู้อำนาจหน้าที่วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือคำสั่งไม่แก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแล้วแต่กรณี อันเป็นหลักประกันสิทธิของประชาชนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ ให้มีความมั่นคงเพื่อให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. ดังกล่าว

ความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ระบุว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล ได้แก่ การศึกษา ฐานะทางการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน ฯลฯ และจะต้องมีสิ่งบ่งชี้ด้วยว่า ข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นของบุคคลใด โดยอาจบ่งชี้เป็นชื่อ รหัส หมายเลขประจำตัว รูปถ่าย หรือสิ่งบ่งชี้อย่างอื่นก็ได้

คำว่า “บุคคล” หมายถึง บุคคลธรรมดาตามมาตรา 21 นั้นไม่รวมถึงนิติบุคคล

เหตุผลสำคัญที่ต้องคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล เพราะปกติคนเราจะเป็นส่วนตัวในการดำรงชีวิตระดับหนึ่งที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นนำไปเปิดเผยต่อสาธารณะ ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่สบายใจหรือรำคาญใจ รวมทั้งเป็นเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวด้วย โดยหลักการหน่วยงานของรัฐจะนำไปเปิดเผยโดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ยินยอมนั้นไม่ได้ ส่วนความยินยอมสามารถจัดทำไว้ล่วงหน้าหรือทำเป็นครั้งคราวที่จะเปิดเผยก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลข่าวสาร

ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยไม่ต้องขอความยินยอมได้ในบางกรณีตามที่กฎหมายกำหนด

สิทธิของเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

1. สิทธิขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร

กรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีเหตุอันควรสงสัยหรือตรวจสอบพบว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนที่หน่วยงานของรัฐรวบรวมเก็บไว้มีข้อความส่วนใดที่ไม่ถูกต้องอยู่ด้วย พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ นี้ ได้ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับตนได้ เพราะกฎหมายมีเจตนารมณ์เพื่อมิให้หน่วยงานของรัฐจัดเก็บและนำข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดไปใช้ให้บังเกิดผลร้ายแก่บุคคล นอกจากนี้ บุคคลยังมีสิทธิขอสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นได้ด้วย ถ้าข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับ หน่วยงานของรัฐอาจปฏิเสธไม่ให้ตรวจสอบได้ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้ให้ตรงกับความเป็นจริงอยู่เสมอ และพยายามเก็บข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง

2. สิทธิขอแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน

ถ้าบุคคลใดพบว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้อง ผู้นั้นมีสิทธิทำคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขข้อมูลข่าวสารนั้น ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาและแจ้งผลให้ผู้นั้นทราบโดยไม่ชักช้า

3. สิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ยอมปฏิบัติตามคำขอแก้ไข ผู้มีคำขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ได้วินิจฉัยเช่นใดหน่วยงานต้องปฏิบัติตาม

4. สิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนแนบไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้

ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์คำสั่งของหน่วยงานของรัฐหรือไม่ หรือผลการพิจารณาอุทธรณ์จะเป็นเช่นใด เจ้าของข้อมูลมีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ ทั้งนี้ การให้หมายเหตุไว้ เป็นวิธีการสุดท้ายกรณีที่ผู้ขอแก้ไขไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้ชัดเจน และหน่วยงานยืนยันว่า

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองนั้นถูกต้องสมบูรณ์แล้ว เพื่อจะเตือนให้ผู้จะนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นมาใช้ได้ตระหนักและใช้ดุลพินิจโดยระมัดระวังว่าที่ถูกต้องเป็นเช่นใด

สำหรับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูล จะทำได้ต่อเมื่อเข้าข้อยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 24 เท่านั้น เช่น การเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่การใช้ข้อมูลตามปกติ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยต่อหอบจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อป้องกันหรือการระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล และต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ/หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายในการขอข้อเท็จจริง เป็นต้น

ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้เกิดความร่วมมือของประชาชน และเป็นการพัฒนาระบบราชการให้เกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าสืบไป

4. ข้อมูลข่าวสารของราชการมีประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไร

ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการมี พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นคือ ประชาชนจะมีสิทธิได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของราชการ เพื่อนำข้อมูลข่าวสารนั้นมาใช้ประโยชน์ต่อผู้ที่ขอเอง หรือต่อประชาชนคนอื่น

ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการทั้งประโยชน์ต่อตนเองโดยตรงและต่อส่วนรวมโดยอ้อม ดังนี้

4.1 ประโยชน์ต่อตนเองโดยตรง

เป็นประโยชน์ที่เกิดแก่ตัวประชาชนแต่ละคน รวมทั้งครอบครัว ญาติพี่น้อง ชุมชน หรือองค์กรที่ประชาชนคนนั้นเกี่ยวข้อง เช่น

- ได้รับความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลคือ ข้อมูลส่วนตัวของแต่ละคน เช่น บุคคลแต่ละคนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและขอแก้ไขข้อมูลของตนเองให้ถูกต้อง หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อผู้อื่นได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากบุคคลเจ้าของข้อมูล นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐต้องจัดระบบการรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันการใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นผลร้ายแก่บุคคลเจ้าของข้อมูล

- ได้รับความคุ้มครองในข้อมูลข่าวสารของราชการ เช่น บุคคลมีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจกระทบประโยชน์ได้เสียของตนได้ บุคคลมีสิทธิขอข้อมูลข่าวสารของราชการที่จำเป็น เพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของตน เป็นต้น

4.2 ประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยอ้อม

นอกจากประโยชน์ต่อบุคคลแต่ละคนโดยตรงแล้ว การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือประโยชน์สาธารณะขึ้นหลายประการ ทั้งยังสร้างความโปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองและการพัฒนาระบบประชาธิปไตย เช่น

- สร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ

กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิด ความเห็น หรือ ค่านิยมการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานของรัฐ ให้มุ่งสู่ความเชื่อมั่นในหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และหลักความโปร่งใส เช่น เจ้าหน้าที่รัฐสามารถแจ้งให้ผู้อาจได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเข้ามา คัดค้านการเปิดเผยข้อมูลของราชการได้

- เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถช่วยเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง เพื่อพัฒนาระบบการเมืองและระบบการบริหารประเทศให้มีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น เช่น ประชาชนมี สิทธิตรวจสอบข้อมูลนโยบาย แผนงาน โครงการ และงบประมาณที่กำลังดำเนินการสัญญาสัมปทาน มติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

- พัฒนาระบบประชาธิปไตย

เมื่อสามารถสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ ตลอดจน เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแล้ว ผลอันสำคัญที่ตามมาย่อมหมายถึง การพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริง สามารถตรวจสอบ การทำงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐได้ ตลอดจนมีส่วนร่วมเสนอแนะให้ความเห็นเกี่ยวกับการทำงานของ เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐได้ด้วย

ตามตัวอย่างที่ได้ยกมาข้างต้น เป็นประโยชน์ของ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ แต่เพียงบางส่วน เท่านั้น เพียงเท่านั้นก็จะเห็นว่า พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ นั้น รับรองสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ ของประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม

5. หลากคำถามหลายคำตอบจาก สขร.

5.1 ประชาชนขอข้อมูลข่าวสารของราชการได้ที่ไหน

โดยทั่วไปประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการได้ ไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้นหรือไม่ โดยกฎหมายกำหนดวิธีเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ ดังนี้

- 1) ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้ประชาชนอ่านดูได้ด้วยตนเอง
- 2) หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในสถานที่ (ศูนย์ข้อมูล ข่าวสาร) ซึ่งประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบหรือขอสำเนาได้
- 3) กรณีประชาชนยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีตามข้อ 1) หรือข้อ 2) หน่วยงานของรัฐต้องจัดหาให้ใน เวลาอันสมควร
- 4) ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการอยู่ในความครอบครอง หรือควบคุมดูแลของหน่วยงานรัฐแห่งใด ต้องใช้สิทธิ ขอตระวจดูหรือยื่นคำขอต่อหน่วยงานนั้นโดยตรง มิใช่ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

5.2 กรณีที่ประชาชนยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการต่อหน่วยงานของรัฐแล้วไม่ได้รับการดำเนินการจะอย่างไร

หากยื่นคำขอแล้วหน่วยงานของรัฐไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่สมควร มีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามกฎหมายได้ โดยส่งหนังสือร้องเรียนไปที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพมหานคร 10300

5.3 กรณีที่หน่วยงานภาครัฐปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามคำขอ หรือค้นหาข้อมูลข่าวสารไม่พบ (หาย) ประชาชนผู้ยื่นคำขอจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

กรณีเช่นนี้ หากประชาชนผู้ยื่นคำขอไม่เชื่อถ้อยคำของเจ้าหน้าที่รัฐ ก็สามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้ตรวจสอบได้ตามมาตรา 33

5.4 กรณีที่หน่วยงานของรัฐปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการตามคำขอ ประชาชนผู้ยื่นคำขอจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

กรณีไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารไม่ว่าจะอ้างเหตุ หรือไม่อ้างเหตุผลก็ตาม เช่น อ้างเหตุว่า การเปิดเผยข้อมูลอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันกษัตริย์ (ม.14) หรือหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งไม่ให้เปิดเผย เนื่องจากข้อมูลข่าวสารตามคำขอมูลลักษณะต้องห้าม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ (ม.15) ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง แต่หากในคำสั่งมิได้แจ้งให้ใช้สิทธิอุทธรณ์ภายในสิบห้าวัน สิทธิอุทธรณ์นั้นขยายเวลาเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง

5.5 เมื่อประชาชนยื่นคำขอแล้ว หน่วยงานของรัฐมีระยะเวลาดำเนินการอย่างไร

หากเป็นข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยได้ หน่วยงานของรัฐต้องจัดหาให้ในเวลาอันสมควร คือไม่นานจนเกินไป หากเป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งไม่ให้เปิดเผย ต้องระบุด้วยว่าเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด เพราะเหตุใด

กรณีมีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องเรียน กรณีมีเหตุจำเป็นอาจขยายเวลาออกไปได้ แต่รวมทั้งหมดต้องไม่เกินหกสิบวัน

5.6 กระบวนการและการดำเนินการเรื่องร้องเรียนเป็นอย่างไร เมื่อคณะกรรมการพิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียน ได้รับเรื่องที่ร้องเรียนแล้วก็มีหนังสือแจ้งแนะนำให้หน่วยงานนั้นปฏิบัติให้ถูกต้องตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ หากไม่ปฏิบัติภายในเวลาที่กำหนด คณะกรรมการจะเรียกให้หน่วยงานนั้นส่งผู้แทนมาชี้แจงเหตุผล

เมื่อได้รับแจ้งว่าหน่วยงานปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ แล้ว คณะอนุกรรมการจะแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ หากไม่ได้แจ้งภายในเวลาที่กำหนดคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะพิจารณา มีคำสั่งยุติเรื่อง

5.7 เมื่อมีการใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแล้ว จะมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาส่งเรื่องอุทธรณ์ได้รับเรื่องอุทธรณ์ไว้พิจารณาแล้ว ก็จะส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามสาขาที่เกี่ยวข้องภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

เมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณารับเรื่องไว้และแต่งตั้งกรรมการผู้รับผิดชอบสำนวนแล้ว จะแจ้งให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นต้นเหตุการอุทธรณ์มาภายในเวลาที่กำหนด หรืออาจเชิญบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง ขอความเห็น หรือขอขยายหลักฐานมาประกอบการพิจารณา

เมื่อมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์แล้วก็จะส่งให้ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการทราบ และแจ้งให้คู่กรณีทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องเรียน กรณีมีเหตุจำเป็นอาจขยายเวลา แต่รวมแล้วไม่เกินหกสิบวัน และคำวินิจฉัยให้เป็นที่สุด

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562 ให้หน่วยงานของรัฐที่ครอบครองข้อมูลข่าวสารปฏิบัติตามคำวินิจฉัยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำวินิจฉัย

5.8 การอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐมีขั้นตอนอย่างไร

เมื่อยื่นคำขอแล้วหน่วยงานปฏิเสธที่จะเปิดเผยหรือมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผู้ขอสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งปฏิเสธ

5.9 การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียเป็นกรณีอย่างไร

เป็นกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใด อาจมีผลกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของบุคคลใด จึงต้องแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อให้โอกาสเสนอคำคัดค้าน หากมีการคัดค้านโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาแล้วไม่รับฟังคำคัดค้านนั้น ผู้คัดค้านก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านได้

การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียมีกรณีตัวอย่างหรือไม่

กรณีแรก ผู้ได้รับคัดเลือกในการประกวดราคาของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนวัตกรรมได้รับคัดเลือกในการประกวดราคาของตน ซึ่งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนวัตกรรมไม่รับฟังคำคัดค้าน เมื่ออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ก็พิจารณาแล้วมีมติยกอุทธรณ์ให้เปิดเผยข้อมูลได้

กรณีที่สอง ผู้ร้องเรียนต่อสำนักงานเขตฯ ได้รับความเดือดร้อนจากการต่อเติมอาคารข้างเคียง คัดค้านการที่เจ้าของอาคารที่ต่อเติม ขอสำเนาหนังสือร้องเรียน แต่สำนักงานเขตอนุญาตให้คัดสำเนาโดยปกปิดชื่อที่อยู่ ผู้ร้องเรียนเมื่อมาอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ก็มีมติให้เปิดเผยหนังสือร้องเรียนโดยปกปิดข้อความใดที่จะสื่อให้ทราบตัวผู้ร้องเรียน

กรณีที่สาม คณบดีคัดค้านการที่อาจารย์ในคณะขอตรวจสอบวันไปราชการ วันลา และการเบิกค่าสอนของคณบดี แต่มหาวิทยาลัยไม่รับฟังคำคัดค้าน เมื่อมาอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ก็เห็นว่ามิมีประโยชน์ในการตรวจสอบการปฏิบัติราชการ จึงมีมติยกอุทธรณ์

5.10 การอุทธรณ์คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่ขอ มีกรณีตัวอย่างหรือไม่

ตัวอย่างเป็นเรื่องข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร อุทธรณ์คำสั่งที่กรุงเทพมหานครไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารวันเดือนปีเกิดในทะเบียนประวัติข้าราชการ แต่ผู้อุทธรณ์ไม่มีหลักฐานต้นฉบับสูติบัตร หรือหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาแสดง คณะกรรมการวินิจฉัยฯ จึงเห็นชอบกับกรุงเทพมหานคร

5.11 คำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับด้านการศึกษา นอกจากกรณีสาธิตเกษตรแล้ว ยังมีกรณีอื่น ๆ อีกหรือไม่

มีอีกหลายกรณี เช่น การขอดูคะแนนในการสอบคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา การขอดูรายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาผู้มีประวัติทางคดีอาญาในการสอบเข้าเป็นนักเรียนพลตำรวจ การขอดูข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการสอบเข้าเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

5.12 คำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีมากน้อยเพียงใด

เรื่องสำคัญ ๆ ได้แก่ กรณีโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือรูก้าลำน้ำ ผู้อุทธรณ์ยื่นอุทธรณ์คำสั่งของกรมเจ้าท่า ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยฯ มีมติให้กรมเจ้าท่าเปิดเผยข้อมูล

กรณีอุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลของกรมทรัพยากรธรณีเกี่ยวกับการผลิตแร่ เนื่องจากพบว่าประชาชนในท้องที่มีปริมาณสารตะกั่วในเลือดสูง ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยฯ มีมติให้เปิดเผยข้อมูลบางส่วน

กรณีตัวแทนเครือข่ายลุ่มน้ำแม่กลองภาคประชาชนขอเอกสารเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสียและการตรวจสอบน้ำทิ้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่ส่งให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยฯ มีมติให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเว้นแต่เรื่องเทคนิควิศวกรรมเฉพาะ

5.13 เรื่องที่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้สิทธิเป็นจำนวนมากเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดบ้าง

เรื่องที่ใช้สิทธิมากที่สุดคือ การขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงและการสอบสวนทางวินัย ซึ่งแนวคำวินิจฉัย หากสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วก็สามารถเปิดเผยแก่ผู้ถูกสอบสวนได้ แต่กรณีเปิดเผยข้อพยานต้องการพิจารณาผลกระทบเป็นกรณีไป เรื่องอื่น ๆ เช่น การขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประเมินผลงานวิชาการ การแต่งตั้งโยกย้าย การพิจารณาความดีความชอบประจำปีของข้าราชการ เป็นต้น

5.14 ผู้ประกอบธุรกิจหรือเจ้าของกิจการมาใช้สิทธิตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อย่างไรบ้าง

ส่วนมากจะเป็นกรณีจัดซื้อจัดจ้างที่ผู้ไม่ได้รับการคัดเลือกขอดูเอกสารของผู้ชนะการประกวดราคา ซึ่งคำวินิจฉัยโดยรวมแล้วให้เปิดเผยได้ เว้นแต่เสียหายต่อเจ้าของข้อมูล หรือกรณีผู้ทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแล้วมีการเลิกสัญญาหรือยกเลิกการประกวดราคาก็จะขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ มีกรณีขอข้อมูลเพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง เช่น เจ้าของโรงงานที่ถูกร้องเรียนขอคัดสำเนาหนังสือร้องเรียน ซึ่งคำวินิจฉัยให้เปิดเผยได้ แต่ปกปิดข้อความที่สื่อถึงตัวผู้ร้องเรียน

5.15 เรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว มีเรื่องใดที่น่าสนใจอีกบ้าง

เรื่องเกี่ยวกับทางด้านแรงงาน ได้แก่

1) กรณีการหายตัวไปของนายทะนง โพธิ์อ่าน อดีตประธานสภาองค์การลูกจ้าง สภาแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งมูลนิธิพิพิธภัณฑสถานไทยได้ขอทราบรายงานการสอบสวนกรณีดังกล่าวจากกระทรวงมหาดไทย ขอสำเนาข้อมูลรายงานการประชุมคณะกรรมการสิทธิการชดเชยต่าง ๆ จากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยมูลนิธิฯ ได้อุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลต่อคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ซึ่งมีมติให้เปิดเผยข้อมูลโดยปกปิดชื่อผู้ให้ถ้อยคำ

2) กรณีบริษัทจัดหางาน ซึ่งถูกผู้หางานร้องทุกข์ได้ยื่นคำขอข้อมูลจากกรมการจัดหางานเกี่ยวกับการร้องทุกข์และการพิจารณาหักเงินหลักประกันเนื่องจากบริษัทผิดสัญญา ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยฯ เห็นว่า เป็นไป

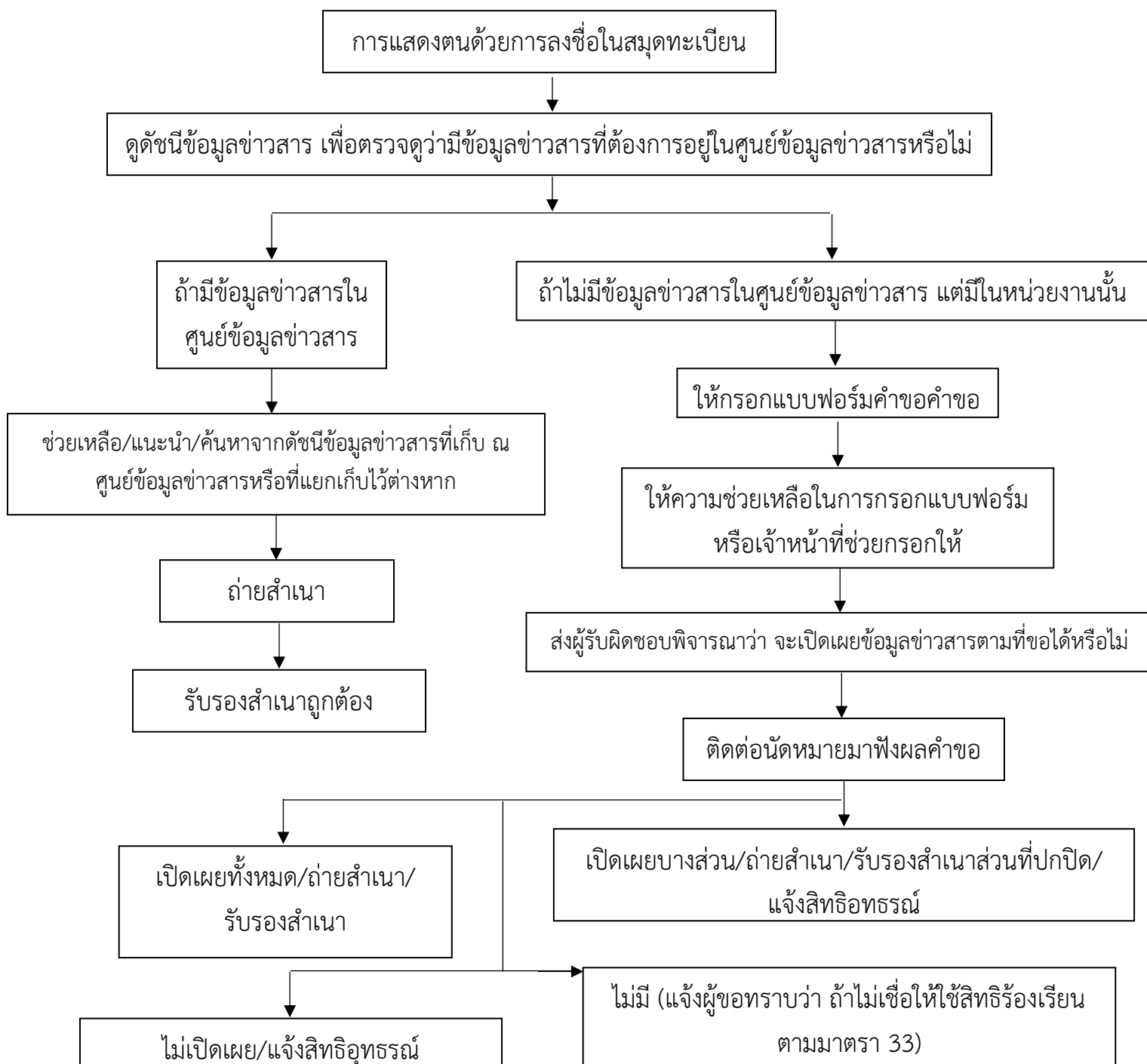
เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและไม่เป็นผลร้ายใด ๆ เนื่องจากผู้ทำงานยืนยันว่าไม่มีข้อมูลใดที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง จึงมีมติให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ แต่กรณีเกี่ยวกับคำร้องทุกข้อที่ยังอยู่ระหว่างสอบสวนข้อเท็จจริงนั้นยังเปิดเผยไม่ได้

6.ภาคผนวก

6.1 ตัวอย่างขั้นตอนและการเขียนคำร้อง

วิธีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

แผนภูมิขั้นตอนการตรวจดู/ขอข้อมูลข่าวสาร ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร

แบบฟอร์มคำขอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ
ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

เรื่อง   ขอข้อมูลข่าวสารของราชการ

เรียน   นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....อยู่บ้านเลขที่.....
 หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

อาชีพ ☐ ข้าราชการ ☐ ลูกจ้าง/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ รับจ้าง ☐ ส่วนตัว ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

บัตรประจำตัวประชาชน/บัตรข้าราชการ เลขที่.....หมายเลขโทรศัพท์.....

มีความประสงค์ขอข้อมูลข่าวสารจากศูนย์ข้อมูลข่าวสารของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย ดังนี้

- ☐ 1. ข้อมูลตามมาตรา 7
- ☐ 2. ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9
- ☐ 3. ข้อมูลอื่น ๆ ของส่วนราชการเป็นการเฉพาะตามมาตรา 11
- ☐ 4. ข้อมูลกลุ่มงานวิชาการด้านการคลังและการบัญชี
- ☐ 5. กลุ่มงานระบบงานและสารสนเทศการคลัง
- ☐ 6. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

ประเภทข้อมูลที่จะขอ (ระบุ).....

โดยจะขอ ☐ รับทราบข้อมูลข่าวสาร

☐ คัดสำเนาข้อมูลข่าวสารและถ่ายเอกสาร จำนวน.....หน้า

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการให้ตามความประสงค์ของข้าพเจ้าต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ).....ผู้ขอข้อมูล

(.....)

ผู้รับคำร้อง.....

วันที่.....

เวลา.....น.

ความเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

ข้อมูลข่าวสารตามคำร้องเป็นข้อมูลข่าวสารประเภท

- ☐ เปิดเผยได้ทั้งหมด และสามารถคัดสำเนาได้ทั้งหมด
- ☐ เปิดเผยได้ทั้งหมด และสามารถคัดสำเนาได้บางส่วน
- ☐ เปิดเผยได้บางส่วน และสามารถคัดสำเนาได้บางส่วนที่เปิดเผยได้
- ☐ เปิดเผยได้บางส่วน และสามารถคัดสำเนาได้ทั้งหมด
- ☐ เปิดเผยไม่ได้ โดยอ้างเหตุผลตามมาตรา 14 มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ

ราชการ พ.ศ. 2540.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์

(.....)

วันที่.....

คำสั่งผู้อนุญาต

☐ อนุญาต ☐ ไม่อนุญาต เนื่องจาก.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

วันที่.....

ผู้ขอใช้บริการ ได้รับข้อมูลครบถ้วนแล้วใน วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

(ลงชื่อ).....ผู้ขอข้อมูล

(.....)

6.2 สรุปพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

ในพระราชบัญญัตินี้ กำหนดความหมายของคำที่เกี่ยวข้องดังนี้

“ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริงข้อมูลหรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่ยกขึ้นมานี้ปรากฏได้

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครอง หรือควบคุมดูแลของหน่วยงานรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะ การเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อเสียงผู้นั้น หรือมีเลขหมายรหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ เช่น ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน นโยบายหรือมติความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่โครงสร้าง และการจัดการองค์กร หน้าที่และวิธีดำเนินการ กฎข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ มติคณะรัฐมนตรีหรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี

2) ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยอยู่ด้วย ให้ลบหรือตัดทอน หรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น

3) บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารได้ในกรณีที่สมควร หน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้อีก

ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

2.1) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ

2.2) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

2.3) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องใด แต่ไม่รวมถึง รายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสาร ที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายใน

2.4) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรือความปลอดภัยของบุคคลใด

2.5) รายงานแพทย์หรือข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคล

2.6) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

2.7) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

3) คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่า ที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด และเพราะเหตุใด และให้ถือว่ากรณีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นดุลพินิจโดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา แต่อาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้

ห้องศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย
ชั้น 3 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย 331 ม.14
ต.บ้านกล้วย อ.เมือง จ.สุโขทัย 64000
<http://www.oic.go.th/INFOCENTER53/5323/#>